

LLIBRE

PESC-2/00087

COMPOST

PER F. ANSELM TURMEDA,

AB LA ORACIÓ

DE S A N T M I Q U E L ,

lo Jorn del Judici , Oració del

Angel Custodi, de Sant Roch, y

de Sant Sebastiá.

AB LLICÈNCIA. EN LLEYDA:

PER LA VIUDA DE ESCUDER.

En nom de Deu , y de la Gloriosa humil Verge Maria. Llibre compost en Tunez . per lo Reverent Pare Fra Anselm Turmeda; en altre manera nomenat Abdalà, de alguns bons ensenyaments : jat sia que ell may los haja seguits; emperò pensant haver algun merit de divulgarlos à la gent , y porque nostre Seyor Deu lo deix ben finar aixi com lo seu cor ab gran. esperansa desitja Amen.

En nom de Deu Omnipotent vull comensar mon parlament qui apendrer vol bon nodriment aquest seguesca.

Primerament quant serás batejat, creurás que la Divinitat es un esser en Trinitat de las Personas.

Y que Jesu-Christ Fill de Deu viu es Deu Fill de David: assó es ver , y axiu diu la Santa Escriptura.

Dels Articles , ó tu Fill meu, creurás lo que la Iglesia creu, y si no basta lo seny teu, la Fé hi basta.

(4)

Tu llegidor, que llegirás,
 lo meu Llibre, si hi veurás
 algun bon dir, aquell pendrás,
 y los altres deixaras.

En nom de Deu tens comensar
 totas las cosas, que vols far;
 entre las gents lo poch parlar
 es saviesa.

Lo cap, y lo seny de tu Fill meu
 sia en amar y servir á Deu:
 la mort no hajes en menyspreu,
 car no sabs lora.

Fill meu, vulles usar llealtat,
 y quant porás entén an bondat;
 ama la honra de ta Ciutat,
 y de ta terra.

Segons lo guany fes lo despés,
 y no consumes lo teu arnés,
 almoynier sies, y cortés,
 tot ab mesura.

(5)

Cerca pau, y no guerra,
 car talla mes que serra:
 qui la usa es de ferro,
 que mal no haja.

Eill meu sies obedient,
 no fasses desplaer à la gent,
 y pren bon ensenyament
 lo bon respondre.

Y may per melancolia
 no vulles dir villanía,
 mal parlar no es cortesía,
 ni bona usansa.

Fill bon concell te vull donar,
 que may te vulles abantar
 de muller de altri, ni gabar,
 car es follia.

Davol fembra no prengas amistansa
 car la pren, y tost la llansa,
 y nay la llur privansa,
 no omple la bossa.

De poca brasá certament
se fa foch , y molt ardent,
així de un mal parlament
hixen grans bregas.

Parla al pobre ab amor
y no li fasses deshonor,
car Jesu-Chirst nostre Senyor,
per nos fonch pobre.

Qui be está que nos moga
qui mal cerca prest lo troba,
qui deixa via vella per nova,
es modorria.

Si ets estaca sufrirás,
si ets massa ferirás :
tot assó Fill meu farás
ab paciencia.

Deixa de nit llonga via,
pren de jorn albergaria :
ab mals homens no hajes paria,
ni coneixensa.

(7) Usar no vulles ab traydor,
ni contractar ab ton major
te llealtat á ton Senyor
mentres viu sies.

De creurer no sies lleuger,
ni dormirás quant has que fer,
nit retengas esperver,
que no port cassa.

Temps de repós , temps de obrar
quant haurás temps , nol deixes anar
hom pererós may avansar
no crech que puga.

Ab lladres no vulles usar,
ni res de ells no vulles comprar,
mal ne porias conquistar
en alta forca.

A totas gents sies humil,
no tant quet tingan per vil :
no deixes consell de hom sutil
à les vegades.

Sovint veurás lo sufriment
per la humilitat vencent,
y lo altiu se vá perdent,
qui massas presa.

Si segur viurer voldrás
lo teu secret amagarás,
sino serás del quiu dirás
catiu debades.

Si ets tramés per misatge,
Healment fes ton viatge,
no trasmudes lo teu coratge
per la moneda.

Si no ets bon rahanador
may sies llareh parlador
y si de nits sens remor,
guarda noy vages.

De assó, que haurás à far
primer te vulles aconsellar,
de dos camins vulles triar
la millor via.

De assó ehs honestos tu usarás,
no vulles t'e daus te guarderás,
mes vulleslo, manto portarás
de assò que uesques.

No vulles fill que tingas cura,
ni per dinero vi ab mesura,
ni fies massa may no atura
que burell si regna.

A la Iglesia aixút ab amor,
pera Deu y lo b rumor:
y si oirás pregarás honor:
tantost asseute.

Si has Fillas à mare tan com pots,
y has que las pugaurás obs:
donals marit, y sen plir tots vots,
vajen defora.

No vulles ton argent agent;
pera ta filla maridar,
que per ella exalsar
tu fosses pobre.

Sovint veurás lo surahó,
per la humilitat venceysó:
y lo altiu se vá perdes rahó,
qui massas presa.

Si segur viurer voi pregar,
lo teu secret amagarà ptar,
sino serás del quiu d'nar
catiu debades.

Si ets tramés per ada
Healment fes ton ví^a,
no trasmudes lo te^r es irada;
per la moneda.

Si no ets bon no deus fiar,
may sies llare^l les mostrar:
y si de nis tu podrás far,
guarda nosⁱ.

De ass^a enganyá á Salomó,
primer David y Samsò:
de dia, si Deu te perdó,
la fies della.

Fembraochs honestos tu usarás,
arma del cde daus te guarderás,
y gitamentn manto portarás
assó diu Oeguesques.

Tempsde vèt fill que tingas cura,
temps de fulo vi ab mesura,
savi es lom may no atura
la sua ira. vi regna.

Lom fa el pa aixút ab amor,
aprés sen pei ab rumor:
quant lo seus farás honor:
li apar mal feta^vi.

Si tu ets pobreare tan com pots,
molts fills, á tots haurás obs:
algun bon art los amo^yplir tots vots,
per passar llur vida.

Castigals mentres son poent;
y allunyals de mals jochs,
creixerán cert, y no badochs
ab poca despesa.

Sovint veurás lo suraoldràs,
per la humilitat venceyncarás:
y lo altiu se vá perdeisldrás,
qui massas presa.

Si segur viurer voi Parà;
lo teu secret amagarà Parà;
sino serás del quiu d'rà
catiu debades.

Si ets tramés per adaeu amarás;
Healment fes ton vía, observarás:
no trasmudes lo te erás
per la moneda.

Si no ets bon reix los amichs,
may sies llarechemichs :
y si de nissobres y los richs,
guarda novien.

De assistar no es sino vent,
primer i te be esment
de als tractar ab la gent
als girs en popa.

Los jochs honestos tu usarás,
de jochs de daus te guarderás,
ja may bon manto portarás
mentrel seguesques.

Membret fill que tingas cura,
de beurer lo vi ab mesura,
car secret may no atura
ahont lo vi regna.

Mes val pa aixút ab amor,
que gallinas ab rumor :
à tos parents farás honor :
aixiu diu lo savi.

Honra à ton Pare tan com pots,
dali del teu , sin haurás obs:
semblantment per cumplir tots vots,
fes lo mateix à taMare.

Si vols viurer llongament ;
siesli molt obedient,
no hisques de llur manament,
lo qual just sie.

Si à mal home te acostarás,
si mal fa, tul comprarás
en vil arbre no trobarás
fruit que bo sie.

Per tu no sie menypreát,
contrét, manxól , ni afollát ;
mes lloa á Deu , que ta guardát
de semblant cosa.

Vulles tot temps dir veritat
de assó quet será demanát,
ni en cas de necessitat
pots dir falsia.

Vulles aprender un bon castich,
no mogas bregas ab home rich,
si tu ets pobre y manich,
lo plet perdrías.

Diners de tort fan veritat :
y fan de Jutge Advocát,
hom savi fan tornar horát
puig de aquells hajes.

Diners fan be , diners fan mal,
diners fan lome infernal,
y fan lo Sant celestial,
segons dells usa.

Diners fan bregas y rumors,
y vituperis y honors,
y fan cantar los Predicadors :
Beati quorum.

Diners alegran los Infants ,
y los Frares Carmelitans ,
y fan cantar los Capellans
à las grans Festas.

Diners als magres fan tornar gorts,
y fan tornar lledesmes los borts;
si diuhens jas à homens sorts ,
tantost se giran.

Diners tornan als malalts sans:
Moros , Jueus y Cristians ,
deixan Deu , y tots los Sants ,
diners adoran,

(16)

Diners fan vuy al mon lo joch;
fan honór al molt badoch,
al qui diu no, li fan dir hoc:
vejáu miracle.

Si vols haber be, y no dany,
te per advocat à Sant Joan,
moltas cosas per ell se fan
en aquest segle.

Tant com pots vulles esquivar
de mal just diners aplegar,
car tos hereus may alegrar,
no sen porien.

Si de mal just vindrá lanyell,
cert mal profit fará la pell:
guardat de anar à mongibell
tot nu sens bragues.

Fill meu manté castedat,
puig dels teus vots ets lligat;
si tenir pots virginitat,
millor seria.

(17)

De mal de altri no hajes plaher,
car diu lo savi, y es ver:
moltas voltas lo vaxell sensér
se romp, his trenca.

A cascu darás lo dret seu
segons que diu lo Fill de Deu:
car tal mesura com faréu,
vos será feta.

De amich reconciliát,
y de vent que entra per forat
y del que va simple com lo gat
de aquell te guarda.

Dassó que te ha encomanát Deu
fesne part al pobre seu:
à Frare Menor y Roméu,
quant te demanen.

Si no es just à quiu darás
cert just es per quiu darás,
tu gran merit ne conseguirás,
y ell gran pena.

Si tu ets rich , y tens molts bens
no vulles fiar del bon temps :
te mesura , y estreny las dents
quant vols despender.

No menjes gallina , ni capó,
menja llagums y bon peixó ;
á las festas carn de moltó
ton menjar sie.

Si tu tens fretura y gran dany,
si tens perdua y no guany,
recorte , que be y afany
tot se trasmuda.

Aprés fortuna , bon temps fá,
aprés de nuvol bell Sol fá,
quant hom se pensa que plourá,
lo Sol traspunta.

Tenir te vulles per pagát
del que Deu te ha encomanát :
nit tingues per desesperát
si te is pobresa.

Guarda qui te menys que tu,
y no haurás desplaher à ningú:
de assó que Deu dona à cascú
pagat se tinga.

A qui fa mal perdonarás,
y mal per mal may tornarás;
qui mal parla de tu detrás,
par que por haja.

En tots fets no vulles cuytar,
poriéten seguir molt pesar:
pren acórt , y aconsellar
de tot te vulles.

Estar en pau , es vell solàs,
del poch que has , content serás;
si tot ho vols , tot ho perdrás,
romandrás pobre.

Pa alís fa mal ventrell,
assó es exemple y consell,
no déu hom res obrar per ell
fins llevat sie.

No guarts à qui servey farás,
mes aguarda à qui desplaurás
servir te poria en son cas,
segons ta obra.

Per molt que fassas gran pecat
not tingas per desesperat,
car nostre Sényor ha pietat
de hom qui pecat.

Qui lo seu pecat plorará,
Deu beneyt li perdonará,
tantost , y no si tardarà,
diu lo profeta.

En tu nol vulles amagar,
ves tantost à confessar
y la penitencia vulles far,
quet será dada.

No hajes pór qunt morirás.
car la Verge trobarás
que devant son Fill la veurás
agenollada.

Devant lo Pare Poderós
mostrant lo afany, que hagué per nos
veurás lo Fill pregàr per nos,
y la llansada.

Y la Verge , quil alletà,
las mamellas li amostrarà,
per nosaltres pregarà :
Sant Bernat ho recompta.

Ab tot asó not deus fiar
de be en millór deus obrár
cert es just , y voldrá far
la dreturansa.

Fill meu , tot aco quet he dit,
vulles ho metre per escrit,
y guarda que not oblit,
la mia doctrina.

Si asó quet he dit servarás ,
gran profit ne conseguirás,
devant de un Rey parlar porás
moltas vegadas.

Aquest Llibre jo he dictat,
perso que est damnat
de algun fet, sies informat
de la resposta.

Y no le dictat en llati,
perque lo vell y lo Fadrí,
Lestranger y lo Cosi
entendrel puguen.

Llegidor, prekte humilment,
si hi veus algun defalliment,
que per tú, be y llealment,
esmenat sia.

Y si vols saber mon nom
Fra Anselm me apella hom,
y Turmeda sobre nom,
tots me ajustan.

Aso fou fet lo mes de Abril,
temps de Primavera gentil,
noranta set, tres cents y mil
llavors corrian

Prech à Deu omnipotent,
que nos ha criat de nient,
que lo nostre habitament,
en Paradís sia. Amen.

Commemoraciò de Sant Miquel.

Princep molt gloriós Miquel,
Duch de les Celestials Compa-
nyías, Receptor de les Animas, y
Vencedor dels mals esperits: après
Jesu-christ, Regidor maravellós de
la Santa Iglesia, de gran excelencia,
y virtut. Deslliurans, Senyor à tu
clamans de tota adversitat, y fesnos
aprofitar lo teu preciós ofici, y
molt digna pregaria.

v. *Prega per nosaltres, molt Be-
naventurat Miquel, Princep de la
Iglesia de Jesu-Christ.*

¶. *Persò que siam dignes de las
suas promesas. Amen.*

(24)

SURGITE MORTUI,
Venite ad Judicium.

(25)

Mira fill ab gran cobdic
los versos de la Sibilla:
Al Jorn del Juaici
pera qui haurà fet servici.

Un Rey vindrá perpetual;
vestit de nostra carn mortal,
del Cel vindrá tot certament,
per fer del segle jutjament.

Ans quel Judici no será
un gran senyal se mostrará;
lo Sol perdrá lo resplendor,
la terra tremolará de por.

Aprés se badará molt fort,
amostrantse de gran conort,
la amunió dels crits, y trons
de las infernals confusions.

Del Cel gran foeh devallará
com à sofre molt pudirá.
la terra cremará ab furor,
la gent haurá molt gran temor.

Aprés serà un fort senyall
de un terretremol general,
las pedras per mitg se romperán,
y las montanyas se fondrán.

Llavors no haurá hom talent,
de or, riquesas, ni argent
de res no haurá desitg,
sino tant solament de morir.

De morir seràn llurs talents,
llavors esclafirán lar dents.
no haurá hom que no plor,
tot lo mon serà tristor.

Los püigs, y plans serán iguals,
aquí serán los bons y los mals,
Reys, Duchs, Comptes, y Barons,
que de llurs fets darán rahons.

Aprés vindrá terriblement
lo Fill de Deu Omnipotent,
que los morts, y los vius jutjará,
qui be haurá fet, allás veurá

⁽²⁷⁾
Los infants, que nats no serán
dins en las mares cridarán
y dirán tots plorosament,
ajudaunos Deu Omnipotent.

Mare de Deu pregau per nos
puix sou Mare de pecadors,
que bona sentencia hajam,
y Paradís possehiam.

Vosaltres tots qui me escoltau,
devotament á Deu pregau
de cor ab gran devoció,
quens aport á salvació.

ORACIO DEL ANGEL CUSTO. *di molt devota, y profita.*

O Sant Angel meu, á tu me ha
donat Deu quem defensasses, y á
be me aportasses, é jo te injurié en
gran manera, y cometent moltes

è innumerables nequicies : Prechte que per molt que jo peque , quem vulles defeusar; de manera , que per tu sie guardat , y defes ab aquellà espaza victoriosa que supernalment te es donada confonent à nos enemich, confortant las mias forcas; de manera , que estant aixi guardat per tu pugue esser salvo y segur de tots perills. Amen.

V. Molt preciós Angel meu pregáus per mi.

R. T defensaume contra las mali- cias del enemich.

OFERIMENT.

Deu Omnipotent , Criador de totas las cosas , que per la tua inefable bnodat has volgut deputar à la custodia humana aquella molt noble substancia , y natura Angelical;

Prechte molt , quem fasses gracia que aquella , y lo meu Sant Angel aixiu tinga en sa reverencia , que mesca per aquella vencer , y ser defés de tots mos mals , y tentacions, per amor del teu Fill Jesus , Gloriós Deu , y Redemptor nostre. Amen.

*DE SANT ROCH CONFESOR.
Antifona.*

Ave Roche Sanctissime, nobilis natus sanguine , Crucis signatus schemate sinistro tuo latere : Roche peregrè profectus , pestifera morbis tractus curasti mirifice tangendo salutiferè. Vale , Roche , Angelicæ vocis citatus famine obstinuisti deficitè , à cunctis per pestem pellere.

V. Ora pro nobis Beate Roche.

R. Ut à morbo epidemiac liberemur.

ORATIO.

Omnipotens omnipotèrè Deus qui Beatum Rocum famulum tuum peregrinantem , infirmis de epidemiam servientem , eodem morbo laborantem Angeloe in nuntiante, ab ipso epidemiæ morbo liberasti: Præsta quæsumus nos famulos tuos ejus intercessione ab ipsa, et ab omni malo, atque aduersitate liberasti. Per Christum.

DE SANT SEBASTIA MARTIR.

Antifona.

O quam mira refulsa gratia Sebastianus Martyr Inclitus , qui militis portans insignia , et de fratribus palma sollicitus confortavit corda tremente verbo sibi collato Cœlitus!

V. Ora pro nobis S. M. Sebastiane.

R. Ut mereamur pestem epidemiæ ilæsi pertransire.

ORATIO.

Deus , qui Beatum Sebastianum Martirem tuum in tua fide , & dilectione tam ardenter solidasti , ut nullius carnalibus blandimentis, nullis tirannorum minis, nullisque carnificum gladiis , sive sagittis , à tua cultura potuit te vocari; da nobis misericordia peccatoribus, dignis ejus meritis , & intercessionibus , in tribulationes auxilium, in persecutione solatium , & in omni tempore contra pestem epidemiæ remedium , quantum possumus contra omnes diabolicas insidias viriliter dimicare, mundum, & ea, quæ inmundo sunt despicere , et nulla ejus adversa formidar , ut ea, quæ te inspirante desideramus , valeamus fœliciter obtinere. Per Dominum nostrum , &c.

(32)
DEVOTA ORACIO.

que deu dir qualsevol Christià ,
Christian a cada jorn quan se lleva
del llit , y es de molta virtut
y propietat.

Llevat es lo Senyor del Sepulcre , qui per nosaltres fonch crucificat en la Creu. Tu Deu lo Pare, qui per nosaltres pecadors has volgut , que lo teu Fill Jesu-Christ sufris mort , y passió en Labre de la Vera Creu , perque tots fòssem deslliurats del poder del enemich : otorgans , Senyor gracia de remisió.
Amen.

LAUS DEO.